

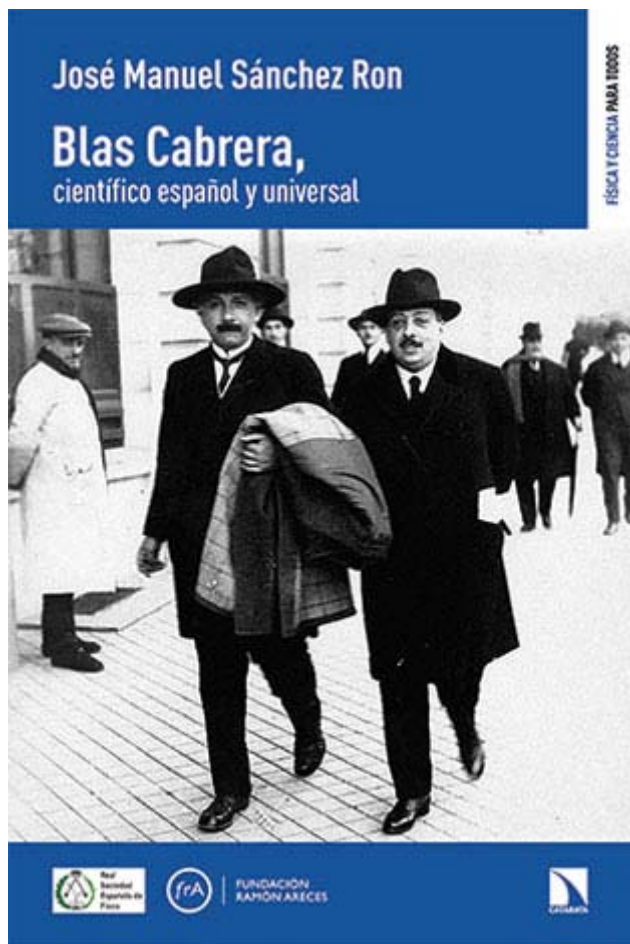
LLIBRES

'Blas Cabrera, científico español y universal', de José Manuel Sánchez Ron

El compromís amb una ciència i un país

[31/03/2022](#)

[Jesús I. Català Gorgues](#)

Blas Cabrera, científico español y universal

José Manuel Sánchez Ron

Real Sociedad Española de Física. Fundación Ramón Areces. Los Libros de la Catarata. Madrid, 2021. 395 pàgines.

La història de la física a Espanya en el primer terç del segle XX troba en Blas Cabrera y Felipe (1878-1945) el seu principal conreador. Nascut a Lanzarote, va ser catedràtic d'Electricitat i Magnetisme de la Universidad Central i director del Laboratori d'Investigacions Físiques de la Junta para la Ampliación de Estudios. Malgrat les mancances cròniques de mitjans i personal, el centre va mantenir actives diverses línies de treball, inclosos els estudis sobre magnetisme que van projectar Cabrera al reconeixement internacional, i va ser el germen de l'Instituto Nacional de Física y Química, inaugurat en 1932 i fruit de la col·laboració de la Fundació Rockefeller amb el Govern espanyol. Molt millor dotat, l'Instituto va veure frustrada la seua projecció per la Guerra Civil, que va malmetre també la trajectòria de Cabrera, exiliat primer a França i després a Mèxic. Es tracta d'un personatge estudiat per diversos autors des de fa temps; la biografia que ací comentem està lluny de ser, doncs, la posada en valor d'una figura

oblidada o poc reconeguda. Això, tanmateix, no resta importància a l'obra que ara ens ofereix Sánchez Ron.

El gènere biogràfic, poc qüestionat en altres dominis de la ciència històrica, va patir una gran contestació dins de la història de la ciència quan a l'èmfasi en els aspectes socials del coneixement es va sumar el rebuig a l'enfocament en les grans figures. Després d'aquella crisi, les biografies dels homes i dones de ciència han tornat a escriure's i reescriure's des de les noves perspectives que la historiografia ha obert, amb una renúncia expressa a tota vel·leïtat hagiogràfica o glorificadora. La història de la ciència espanyola, no obstant això, continua sent una mica renuent a produir biografies de llarg recorregut. La percepció generalitzada que la ciència universal deu ben poc a Espanya no hi ajuda, per descomptat. Aquest llibre demostra, sens dubte, les grans possibilitats de la biografia, fins i tot quan la vida del protagonista no sembla acumular, a part de la tragèdia final del desarrelament, fets espectaculars cridats a concitar l'atenció del lector mitjà. Cabrera és possiblement un exemple de la frase *a dull life but interesting times* («una vida avorrida, però en temps interessants») si li apliquem la mordaç caracterització que va fer Jim Endersby de la vida del botànic anglès Joseph Hooker, amic de Darwin i seguidor de les seues teories. La vida de Cabrera pot semblar-nos insulsa si l'extraïem del fascinant recorregut que va viure la física en les quatre primeres dècades del segle XX, tant en la seua dimensió mundial, amb el soscavament de l'edifici conceptual prèviament construït, com en el context restringit d'Espanya, on va començar a transitar per noves vies de reconeixement institucional i social. Cabrera va ser un protagonista notable en aquella història, i aquesta biografia se substancia en l'encert de col·locar-lo en aquells processos de manera ponderada i crítica. Que ningú busque en aquest llibre retrats psicològics exemplaritzants ni reivindicacions passades de moda d'un passat incipientment brillant que va quedar avortat. Ningú escriu ja, seriosament, biografies d'aquesta mena.

© Mètode 2022 - 112. Zones àrides - Volum 1 (2022)

[Jesús I. Català Gorgues](#)

Professor titular d'Història de la Ciència. Universitat Cardenal Herrera-CEU (València), CEU Universities.

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License](#)